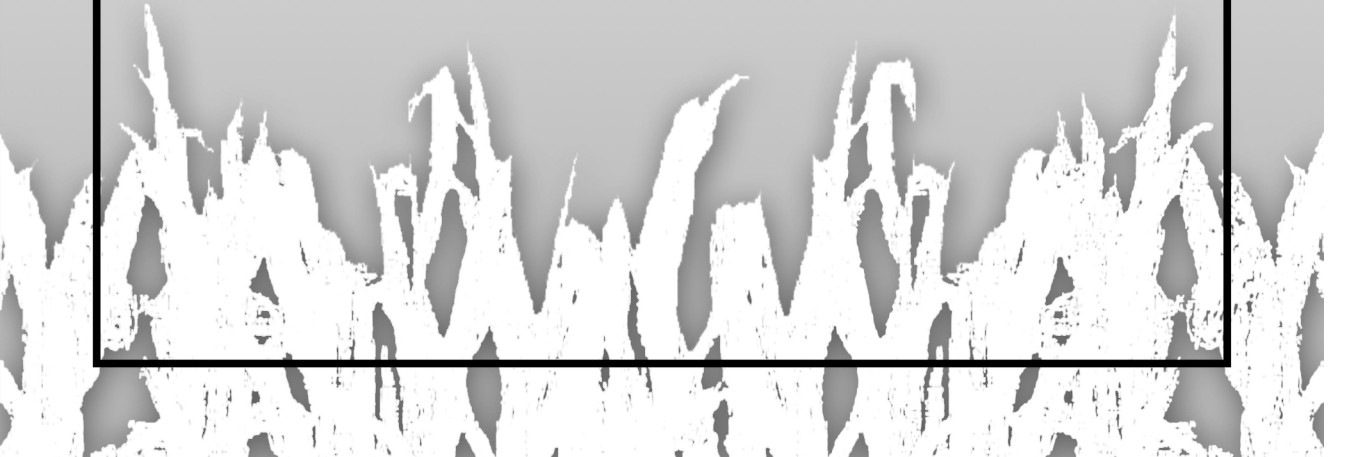

২০২১ চনৰ অসম বিধান সভাৰ বাবে
লিংগ আৰু সামাজিক ন্যায়
সম্পৰ্কে মহিলাসকলৰ ইচ্ছাহাৰ

**WOMEN'S MANIFESTO
ON GENDER AND SOCIAL JUSTICE
For Assam Legislative Assembly, 2021**

২০২১ চনৰ অসম বিধান সভাৰ বাবে
লিংগ আৰু সামাজিক ন্যায়
সম্পৰ্কে মহিলাসকলৰ ইস্তাহাৰ

লিংগ আৰু সামাজিক ন্যায় সম্পৰ্কে মহিলাসকলৰ ইচ্ছাহাৰ, ২০২১

বিশ্ব অৰ্থনৈতিক মঞ্চৰ (World Economic Forum) তথ্য অনুসৰি ২০১৯-২০ বৰ্ষৰ বিশ্ব লিঙ্গ ব্যৱধান সূচকত (Global Gender Gap Index) ভাৰত ১১২ স্থানত আছে। এই স্থানটো সমূলি উৎসাহজনক নহয়। ভাৰতীয় মহিলাসকলক সুৰক্ষা আৰু সম্বৃদ্ধিৰ উন্নত স্তৰত উপনীত হ'বলৈ বহু বছৰ লাগিব। অভিনৱ আঁচনিৰ প্ৰয়োগ, স্বাস্থ্য সেৱাৰ সবলীকৰণ, উচ্চ পৰ্যায়ৰ পৰিৱেশ শিক্ষা আদিৰ জৰিয়তে পৰিৱৰ্তন আনিবলৈ কেন্দ্ৰীয় বাজেট এক প্ৰভাৱশালী ব্যৱস্থা হ'ব পাৰে। বিশেষকৈ ২০২০ চনৰ লকডাউনৰ পিছত, আঁচনিবোৰৰ প্ৰণয়ন আৰু সঠিক বিতৰণৰ প্ৰতি এক অংশীদাৰী দৃষ্টি ৰখাটো অতি দৰকাৰী।

অসম চৰকাৰৰ জনসংখ্যা আৰু মহিলা সবলীকৰণ নীতিয়ে (PWEP) খাদ্য সুৰক্ষা, মাতৃ আৰু শিশু স্বাস্থ্য, মহিলাৰ শিক্ষা আৰু নিয়োগযোগ্যতা, বাৰ্ধক্য, নগৰীকৰণ আৰু প্ৰব্ৰজন সম্পৰ্কীয় কেইবাটাও বিষয় বিবেচনা কৰিছে। ই প্ৰসৱ আৰু প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য সেৱাৰ সুবিধাৰ মান উন্নত কৰিবলৈ প্ৰতিশ্ৰুতিবদ্ধ। তদুপৰি, আঁচনিখনে উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত উদয় হোৱা প্ৰত্যাহ্বানৰ কথা উল্লেখ কৰিছে, যেনে বিত্তীয় আৰু অৰ্থনৈতিক সমস্যা (অস্থিৰ শক্তি পৰিস্থিতি, খাদ্যৰ মূল্য আৰু নিবনুৱা সমস্যা), জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, কৃষি ভূমিৰ সংকুচিত আধাৰ আৰু জনসাংখ্যিক বহনক্ষমতা আৰু বিকাশৰ প্ৰসংগত নেতিবাচক পাৰিপাৰ্শ্বিক প্ৰভাৱকে ধৰি পৰিৱেশগত সমস্যাবোৰ। লিখিত প্ৰতিশ্ৰুতি অনুসৰি, অসমৰ জৈৱ বৈচিত্ৰ্য আৰু পৰিৱেশ-ব্যৱস্থা ৰক্ষণাবেক্ষণৰ বিষয়বোৰে অগ্ৰাধিকাৰ পাব।

পূৰ্বতে চৰকাৰে 'মহিলা সবলীকৰণ'ৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল। চৰকাৰৰ এই প্ৰতিশ্ৰুতিক এক লিঙ্গ সংবেদনশীল বাজেট নীতিৰ সৈতে সাঙুৰি লোৱাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। নিৰ্বাচিত বিধায়কসকলে অসমৰ মহিলাসকলৰ কাম আৰু অৰ্থনৈতিক অৱদানক স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিব লাগিব; কাৰণ আমি জানো যে লিঙ্গ সংবেদনশীল ৰাজ্যিক বাজেটে মহিলাৰ জীৱনক প্ৰভাৱিত কৰে আৰু নগৰীয়া তথা গ্ৰাম্য বহুখণ্ডীয় কাম, ঘৰুৱা স্তৰত অধিক পুষ্টিগত যত্ন, স্বাস্থ্যৰ উন্নত অৱস্থা আৰু সামাজিক সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ সুযোগ বৃদ্ধি কৰে। এনেদৰে, অসমৰ বাজেট ঘোষণাবোৰ লিঙ্গ সংবেদনশীল দৃষ্টিকোণ লৈ কৰিব লাগিব। লিঙ্গ সংবেদনশীল বাজেটৰ প্ৰসংগত, অসমৰ বিধায়কসকলৰ সমৰ্থনত ৰাজ্যত সংগঠিত আৰু অসংগঠিত খণ্ডৰ শ্ৰেণীৰ মহিলা শ্ৰমিকসকলৰ বাবে বৰ্ধিত মজুৰী আৰু সামাজিক সুৰক্ষা লাভালাভৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰিব লাগিব। সমাজত মহিলাৰ সামাজিক বৈষম্য এতিয়াও চলি আছে আৰু গাঁও আৰু চহৰ সকলোতে তেওঁলোকক সা-সুবিধাৰ পৰা বঞ্চিত কৰা হয়।

অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক বিকাশৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা যিকোনো চৰকাৰী নীতি লিঙ্গ বিভাজিত তথ্যৰ

দ্বাৰা সমৰ্থিত হোৱাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজত বৈষম্যৰ পৰিমাণৰ বিষয়ে সচেতনতাই চৰকাৰক উচিত নীতি গ্ৰহণ কৰাত সহায় কৰিব।

পি.ডব্লিউ.ই.পি.-য়ে এতিয়াও সমাধান নোহোৱা বিভিন্ন সমস্যা যেনে নগৰাঞ্চলৰ বস্তি, বনানীকৰণ, আভ্যন্তৰীণভাৱে স্থানচ্যুত জনসংখ্যা, কাৰখানাৰ শ্ৰমিক, আৰু উপেক্ষিত গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ সমস্যাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিছে। এই সন্দৰ্ভত, অসম চৰকাৰে বিধান সভাৰ সদস্যসকলৰ সৈতে আঁচনিখনৰ ধাৰাবোৰৰ প্ৰতি সঁহাৰি দিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগিব।

মহিলাৰ ইস্তাহাৰত বিধায়কসকলক নিৰ্বাচিত, পৰিত্যক্ত আৰু অবিবাহিত মহিলাৰ প্ৰতিকূল অৱস্থাৰ প্ৰতি দৃষ্টি গোচৰ কৰিবলৈ আৰু গ্ৰাম্য গৃহ কাৰ্যসূচীৰ অধীনত তেওঁলোকক লাভালাভ প্ৰদান কৰিবলৈ আহ্বান জনোৱা হৈছে। সুলভ বাসগৃহৰ বাবে মহিলাৰ নাম (ব্যক্তিগত বা যৌথভাৱে) পঞ্জীয়ন কৰা বিষয়টো গুৰুত্ব সহকাৰে বিবেচনা কৰিব লাগিব।

মহিলাৰ ইস্তাহাৰ-২০২১ এক সামূহিক প্ৰচেষ্টা; ইয়াৰ দ্বাৰা বিভিন্ন শ্ৰেণী আৰু সামাজিক গোটৰ মহিলাসকল একগোট হৈ অসমত লিংগ-সমতা আৰু বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত এতিয়াও বৰ্তি থকা আঁসোৱাহবোৰৰ প্ৰতি দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। এই ইস্তাহাৰৰ জৰিয়তে ৰাজনৈতিক দলসমূহ তথা অসম বিধান সভাৰ সদস্যসকলৰ সন্মুখত মহিলাসকলে তেওঁলোকৰ দাবীসমূহ উত্থাপন কৰিছে, যাতে ৰাজনৈতিক কৰ্মী তথা নিৰ্বাচিত জনপ্ৰতিনিধিসকলে তেওঁলোকৰ প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু পৰিকল্পনাত বুনিয়াদী স্তৰৰ মহিলাসকলে সন্মুখীন হোৱা সমস্যাবোৰক ন্যায় স্থান দিয়ে।

মহিলা আৰু ৰাজনীতি

মানৱ অধিকাৰৰ সৰ্বজনীন ঘোষণা (UDHR), মহিলাৰ বিৰুদ্ধে সকলো প্ৰকাৰৰ বৈষম্যমূলক আচৰণ বিলোপকৰণ চুক্তি (CEDAW) আৰু অসামৰিক আৰু ৰাজনৈতিক অধিকাৰৰ ওপৰত আন্তৰ্জাতিক চুক্তি (ICCPR)ৰ দৰে আন্তৰ্জাতিক ব্যৱস্থাসমূহে সিদ্ধান্ত লোৱা সমিতিসমূহত কোনোধৰণৰ বৈষম্য অবিহনে মহিলাসকলৰ অংশগ্ৰহণৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰে। কিন্তু পিতৃতন্ত্ৰত অন্তৰ্নিহিত গাঁথনিগত বাধাৰ বাবে স্বাধীনতাৰ পিছৰেপৰাই ভাৰতত এয়া অনুশীলন কৰাটো এক বৃহৎ প্ৰত্যাহ্বান হৈ আহিছে।

তৃণমূল পৰ্যায়ত সামাজিক-ৰাজনৈতিক আন্দোলনত সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰা সত্ত্বেও অসমত বিধানসভা, সংসদ বা ষষ্ঠ অনুসূচীৰ অধীনত থকা বিভিন্ন স্বায়ত্ত শাসিত কাউন্সিলত মহিলাৰ প্ৰতিনিধিত্ব উল্লেখনীয়ভাৱে কম। অসম বিধান সভালৈ নিৰ্বাচিত মহিলাৰ সংখ্যা কেতিয়াও প্ৰথম বিধানসভাৰ পৰা চতুৰ্দশ বিধানসভালৈ ১১.১% (২০১১ চন) অতিক্ৰম কৰা নাই। অসমৰ প্ৰথমখন বিধানসভাত কেৱল এগৰাকী মহিলা সদস্য আছিল। ১২৬ জনীয়া সদস্যৰ বৰ্তমান বিধানসভাত মাত্ৰ ৮ গৰাকী মহিলা (৬.৩৫%) বিধায়ক আছে।^১ ৰাজ্যৰ ১৪জন সাংসদৰ ভিতৰত কেৱল এগৰাকী মহিলা। চতুৰ্থ বড়োলেণ্ড আঞ্চলিক পৰিষদতো (বিটিচি ২০২০-২০২৫) মাত্ৰ এগৰাকী মহিলা সদস্য আছে। তৃণমূল স্তৰৰ শাসনত মহিলাৰ অংশগ্ৰহণো সমানে হতাশজনক।

মহিলা সংৰক্ষণ বিধেয়কখন এতিয়াও ভাৰতত আইন হিচাপে গৃহীত হোৱা নাই। সিদ্ধান্ত লোৱা প্ৰক্ৰিয়াত মহিলাসকলক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা আৰু গুৰুত্বপূৰ্ণ পদবী প্ৰদান কৰাৰ বিষয়ত সমগ্ৰ দেশৰ মুখ্য ৰাজনৈতিক দলবোৰে সদায় মহিলাৰ প্ৰতি পক্ষপাতদুষ্ট হৈ আহিছে। নাগৰিকত্ব সংশোধনী আইন (চিএএ-কা)ৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদৰ পিছত, অসমত জাতীয়তাবাদী ধ্যান-ধাৰণা বৰ্তাই ৰখাৰ উদ্দেশ্যে নতুন কিছুমান ৰাজনৈতিক দল গঠন হ'ল। কিন্তু কা বিৰোধী প্ৰতিবাদত গাঁও আৰু চহৰত মহিলাসকলৰ ব্যাপক অংশগ্ৰহণৰ পিছতো এই দলবোৰত মহিলাসকলৰ প্ৰতিনিধিত্ব নামমাত্ৰ। ই অতি দুৰ্ভাগ্যজনক।

মুখ্য দাবীসমূহ:

১. মহিলা সংৰক্ষণ বিধেয়কখনক তৎক্ষণাৎ গৃহীত কৰক আৰু মহিলা সংৰক্ষণ বিধেয়ক অনুসৰি ৰাজ্যৰ বিধান সভা আৰু দেশৰ সংসদৰ সাধাৰণ নিৰ্বাচনত মহিলা প্ৰাৰ্থীসকলৰ বাবে ৩৩% আসন সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰক।

^১Women's participation in Assam politics needs an upward thrust <https://thenewsmill.com/womens-participation-assam-politics-needs-up-ward-thrust/>

২. স্থানীয় শাসন ব্যবস্থা/ পৰিষদ, ৰাজহুৱা সমিতিত সিদ্ধান্ত লোৱা স্তৰত মহিলাসকলৰ উপযুক্ত প্ৰতিনিধিত্ব আৰু অংশগ্ৰহণ নিশ্চিত কৰক।
৩. নিয়মীয়া মহিলা গাঁওসভাৰ আয়োজনৰ সুবিধা প্ৰদান কৰক যাতে মহিলাসকলে তেওঁলোকৰ সমস্যাসমূহ তুলি ধৰিব পাৰে আৰু মহিলা প্ৰতিনিধিসকলে সেইবোৰ মূলধাৰালৈ আনিব পাৰে।
৪. ৰাজ্যিক নীতি, শাসন আৰু প্ৰত্যাহ্বানসমূহ বুজিবলৈ আৰু পৰিচিত হ'বলৈ পঞ্চায়ত বা ৰাজ্যিক নিৰ্বাচনত নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলৰ ক্ষমতা বিকাশ কৰাৰ বাবে উপযুক্ত ব্যৱস্থা নিশ্চিত কৰক। তেওঁলোকক আঁচনি, আৰু ৰাজহুৱা সেৱা যেনে, স্বাস্থ্য, শিক্ষা, ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা ইত্যাদি আৰু দক্ষভাৱে পৰিচালনা কৰিবলৈ প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰক।
৫. জিলা স্বায়ত্তশাসিত কাউন্সিলসমূহত মহিলাসকলৰ বাবে আসনৰ ৫০% সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰক।

প্ৰান্তীয় গোটৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দাবী

এল বি টি কিউ আই এ+ (LBTQIA+) সম্প্ৰদায়

৬. ৰাজনৈতিক দলসমূহত এল বি টি কিউ আই এ+ সম্প্ৰদায়ৰ বাবে ১০% সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰক।
৭. সকলো লিঙ্গৰ লোকৰ বাবে ভোটাৰ কাৰ্ড নিশ্চিত কৰক।

বাধাগ্ৰস্ত মহিলা

৮. বাধাগ্ৰস্ত মহিলাসকলৰ ৰাজনৈতিক দলত প্ৰতিনিধিত্বৰ বাবে বিশেষ ব্যৱস্থা নিশ্চিত কৰক।

চাহ বাগিচা আৰু চৰ এলেকা

৯. স্থানীয় আৰু ৰাজ্যিক শাসন সংস্থাসমূহত চাহ বাগিচাৰ শ্ৰমিক সম্প্ৰদায়ৰ মহিলাসকলৰ বাবে সংৰক্ষণ নিশ্চিত কৰক।
১০. চাহ বাগিচা আৰু চৰ অঞ্চলত নিয়মীয়া মহিলা গাঁওসভা আয়োজনৰ ব্যৱস্থা কৰক।

মহিলা আৰু স্বাস্থ্য

ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য মিছনৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত স্বাস্থ্যসেৱা বিতৰণ প্ৰণালী উন্নত কৰাৰ যি প্ৰচেষ্টা তাত স্বাস্থ্যসেৱা বিতৰণ কাৰ্যকৰী কৰাৰ পদ্ধতিত এক আমূল পৰিৱৰ্তনৰ সম্ভাৱনাৰ ৰূপত বিবেচনা কৰা উচিত। অৱশ্যে এইটো উদ্বেগৰ বিষয় যে অসমৰ বাবে স্বাস্থ্য সূচকবোৰ সাধাৰণতে ৰাষ্ট্ৰীয় গড়ৰ তলত থাকে, যি ৰাজ্যৰ তুলনামূলকভাৱে দুৰ্বল সামাজিক-অৰ্থনৈতিক স্থিতি প্ৰতিফলিত কৰে। ভাৰতীয় মহাপঞ্জীয়ক আৰু লোকপিয়ল আয়ুক্তৰ শেহতীয়া তথ্য অনুসৰি (SRS, ২০১৮) সৰ্বাধিক নৱজাতক মৃত্যুৰ হাৰৰ (আই এম আৰ) সূচকত অসম শীৰ্ষ তিনিখন ভাৰতীয় ৰাজ্যৰ ভিতৰত আছে, সৰ্বভাৰতীয় আই এম আৰ ৩২-ৰ তুলনাত অসমৰ নৱজাতক মৃত্যুৰ হাৰ ৪১/১০০০।

কেন্দ্ৰীয় স্বাস্থ্য অনুসন্ধান ব্যুৰোধৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য প্ৰফাইল ২০১৭ অনুসৰি, সৰ্বভাৰতীয় ব্যয়ৰ তুলনাত অসমত নগৰীয়া চিকিৎসালয়ত ভৰ্তি হোৱাৰ ব্যয় সৰ্বাধিক। ৫১% তকৈও অধিক জনসংখ্যাই ৰাজহুৱা চিকিৎসালয় আৰু ৪৮.৫% জনসংখ্যাই ব্যক্তিগত চিকিৎসালয় ব্যৱহাৰ কৰা স্বত্বেও অসমৰ চহৰাঞ্চলত চিকিৎসালয়ত ভৰ্তি হোৱাৰ গড় ব্যয় ৫২, ৩৬৮ টকা। স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰৰ চি এ জি (CAG) অডিটৰ সময়ত ঔষধৰ অভাৱ, পৰিবহন সুবিধাৰ অভাৱ, কাৰ্যকৰী সঁজুলিৰ অভাৱ, ৰোগনিৰ্ণয় সেৱা আদি সমস্যা লক্ষ্য কৰা হৈছিল। ফলস্বৰূপে, বিনামূলীয়া আৰু নগদবিহীন স্বাস্থ্য সেৱা উপলব্ধ নাছিল। ৰোগীসকলে ঔষধ ক্ৰয়, ডায়েগনষ্টিক পৰীক্ষা, পৰিবহন আদিৰ বাবে গড় ৯৫০ ৰপৰা ৮১০০ টকা ব্যয় কৰিব লগা হয় (চিএজি প্ৰতিবেদন, ২০১৭) ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিয়াল স্বাস্থ্য জৰীপ-৪ অনুসৰি, অসমৰ ৰাজহুৱা স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰসমূহত (গ্ৰাম্য অঞ্চল) প্ৰতিটো প্ৰসৱৰ বাবে জেপৰ ধন ব্যয় হয় ৩০৫৪ টকা।

স্বাস্থ্য নীতি আৰু কাৰ্যসূচীবোৰে বহুতো বিষয়ক অৱহেলা কৰিছে যিবোৰ জনস্বাস্থ্যৰ বাবে অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ, বিশেষকৈ প্ৰান্তীয় সম্প্ৰদায়ৰ মহিলাসকলৰ বাবে, যাৰ ভিতৰত আছে সহজলভ্য সেৱা, ৰক্তাঙ্কতাৰ সমস্যাৰ সমিধান, সুৰক্ষিত গৰ্ভপাত সেৱাৰ উপলব্ধতা আৰু দুৰৱৰ্তী অঞ্চলত জৰুৰী পৰিবহনৰ ব্যৱস্থা কৰা।

মুখ্য দাবীসমূহ

১. অত্যাৱশ্যকীয় সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা, অত্যাৱশ্যকীয় ঔষধ আৰু ব্যৱহাৰযোগ্য সামগ্ৰীৰ যোগান, আন্তঃগাঁথনি আৰু কৰ্মচাৰীৰ উপলব্ধতাৰ দৰে ব্যৱহাৰিক সুবিধা শক্তিশালী কৰাৰ জৰিয়তে স্বাস্থ্য সেৱাত মানগত উন্নতি নিশ্চিত কৰা।
২. ৰাজ্যজুৰি, বিশেষকৈ দুৰৱৰ্তী অঞ্চলত প্ৰাথমিক আৰু মাধ্যমিক স্তৰত স্বাস্থ্য সুবিধাসমূহত উপলব্ধ সেৱা নিশ্চিত কৰা। স্তন আৰু গৰ্ভাশয়ৰ কৰ্কট ৰোগৰ বিষয়ে সজাগতা সৃষ্টি কৰাৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰ্যসূচী থাকিব লাগে আৰু জনস্বাস্থ্য সুবিধা কেন্দ্ৰবোৰত, বিশেষকৈ সৰু চহৰ আৰু গ্ৰাম্য জিলাত,

স্ক্ৰীণিং কেম্প আয়োজনৰ বাবে বাজেট আৱণ্টন কৰিব লাগে।

৩. যৌন কৰ্মী, এলবিটিকিউআইএ+ ব্যক্তি, শিশু ইত্যাদি অসুৰক্ষিত গোটৰ লোকৰ সৈতে মোকাবিলা কৰোঁতে ব্যাপক স্বাস্থ্য সেৱা সঁহাৰিৰ বাবে স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ মন্ত্ৰালয়ৰ দ্বাৰা 'নিৰ্দেশাৱলী আৰু প্ৰটোকল — যৌন হিংসাৰ ভুক্তভোগীসকলৰ বাবে মেডিকো-আইনী যত্ন' তাৎক্ষণিক আৰু কাৰ্যকৰী ৰূপায়ণ নিশ্চিত কৰক।

প্ৰান্তীয় গোটৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দাবী

এল বি টি কিউ আই এ+ (LBTQIA+) সম্প্ৰদায়

৪. এলবিটিকিউআইএ+ ব্যক্তি সকলে সন্মুখীন হোৱা প্ৰমাণ-আধাৰিত চিকিৎসা-বিষয়ক তথ্য আদিৰ আধাৰত হস্তক্ষেপ কৰিবলৈ কাৰ্যপন্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। ই সুলভ স্বাস্থ্যসেৱা আৰু স্বাস্থ্য বীমাৰ সুবিধাকে ধৰি ব্যাপক স্বাস্থ্য পৰিসেৱাৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা বৈষম্যহীন সেৱাৰ বাবে স্বাস্থ্যকৰ্মীসকলক প্ৰস্তুত কৰিব।

বাধাগ্ৰস্ত মহিলা

৫. বাধাগ্ৰস্ত মহিলাসকলক স্বাস্থ্য সেৱা প্ৰদানত উন্নত সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰ-পাতিৰ উপলব্ধতা নিশ্চিত কৰক।

চৰ আৰু চাহ বাগিচাৰ এলেকাসমূহ

৬. চৰ আৰু চাহ বাগিচা অঞ্চলৰ মহিলাসকলৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব দি জননী সুৰক্ষা যোজনা, জননী শিশু সুৰক্ষা যোজনা, প্ৰধানমন্ত্ৰী মাতৃত্ব বন্দনা যোজনাৰ দৰে আঁচনিসমূহৰ ৰূপায়ণ কাৰ্যকৰণ কাৰ্যকৰী আৰু সময়োপযোগী নিৰীক্ষণ কৰাৰ জৰিয়তে প্ৰসূতি মৃত্যু আৰু নৱজাতকৰ মৃত্যুৰ ঘটনা হ্রাস কৰাৰ বাবে জৰুৰী প্ৰচেষ্টা নিশ্চিত কৰক।

মহিলা আৰু শিক্ষা

শিক্ষা সকলোৰে বাবে এক মৌলিক অধিকাৰ, যাক সুৰক্ষিত ৰখা, মৰ্যাদা দিয়া আৰু পূৰণ কৰাৰ বাবে ৰাজ্য চৰকাৰ বাধ্য। ভাৰতৰ ৰাজ্যসমূহত বিদ্যালয়ৰ পৰা বাদ পৰা ছোৱালীৰ ক্ষেত্ৰত অসম পঞ্চম স্থানত আছে।^২ এ এছ ই আৰ ২০২০ ৰ প্ৰতিবেদন অনুসৰি, অসমত, ৬-১৪ বছৰ বয়সৰ শিশুক ব্যক্তিগত বিদ্যালয়ত ৩৩.৪% নামভৰ্তিৰ তুলনাত চৰকাৰী বিদ্যালয়ত ৬৫% নামভৰ্তি কৰা হৈছে, যদিও ২০১৮ আৰু ২০২০ চনৰ ভিতৰত ব্যক্তিগত বিদ্যালয়ৰ নামভৰ্তি বৃদ্ধি হৈছে। প্ৰাথমিক শ্ৰেণী সমূহৰ বাবে ব্যক্তিগত বিদ্যালয়ৰ নামভৰ্তি অধিক। চৰকাৰী বিদ্যালয়ত গুণগত শিক্ষাৰ উপলব্ধতা এক গুৰুতৰ উদ্বেগৰ বিষয়। শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন (আৰ টি ই)- ২০০৯ ৰূপায়ণৰ ১০ বছৰ হৈ গ'ল যদিও ৰূপায়ণ এতিয়াও দুৰ্বল আৰু সমগ্ৰ ভাৰতত তাক প্ৰণয়ন কৰাৰ হাৰ ১২.৭% তকৈ কম।^৩ শিক্ষাৰ বাবে অপৰ্যাপ্ত পুঁজি হৈছে প্ৰাথমিক বাধা। ২০২০-২১ চনৰ কেন্দ্ৰীয় বাজেটত বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষাৰ বাবে ২.১৮% আৱণ্টন কৰা হৈছিল যি ২০২১-২২ চনৰ বাজেটত আৰু হ্রাস কৰি ১.৭৪% কৰা হৈছে। বিদ্যালয় শিক্ষাৰ বাবে সৰ্ব শিক্ষা অভিযানৰ দৰে কেন্দ্ৰীয় পৃষ্ঠপোষকতাৰ অধীনৰ আঁচনিবোৰত আগৰ বছৰৰ পৰা প্ৰায় ২০% গুৰুতৰ বাজেট হ্রাস দেখা গৈছে। একেদৰে, ২০২০-২১ অসম বাজেটত ২০১৯-২০ ৰ সংশোধিত নিৰূপণৰ পৰা শিক্ষাৰ ব্যয় ৯% হ্রাস পাইছে।^৪

চাহ বাগিচা, চৰ এলেকা, গ্ৰাম্য আৰু নগৰীয়া অঞ্চলৰ অনানুষ্ঠানিক খণ্ড, বাধাগ্ৰস্ত ইত্যাদি বিশেষ শ্ৰেণীৰ ছোৱালীৰ মাজত সহজলভ্য, গুণগত, সুলাভ, বৈষম্যহীন শিক্ষা হতাশাজনকভাৱে কম। এলবিটিকিউআইএ+ সম্প্ৰদায়ে সম-মৰ্যাদাৰে সকলোকে সামৰি লোৱা শিক্ষা লাভ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অধিক বৈষম্যৰ সন্মুখীন হয়। কোভিড-১৯ মহামাৰী আৰু লকডাউনে এই প্ৰান্তীয় গোটবোৰক অসমানুপাতিকভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছে। কোভিড-১৯ ৰ লিঙ্গগত প্ৰভাৱৰ ওপৰত চেম্পিয়নচ অৱ গাৰ্লচ এডুকেশ্বন আৰু বাজেট আৰু নীতি অধ্যয়ন কেন্দ্ৰৰ দ্বাৰা কৰা এক অধ্যয়নত দেখা গৈছে যে অসমত কেৱল ৩১% ছোৱালীৰহে ফোন ব্যৱহাৰ কৰাৰ সুবিধা আছিল আৰু ইণ্টাৰনেট ব্যৱহাৰৰ সুবিধা তাতকৈয়ো কম আছিল। লকডাউনৰ সময়ত ৭৯% ছোৱালী ঘৰুৱা কামত নিযুক্ত আছিল, যাৰ ফলত শিক্ষামূলক চৰ্চাৰ বাবে সময়ৰ নাটনি হৈছিল।^৫

মুখ্য দাবীসমূহ

১. লিংগ-পৰিৱৰ্তনশীল শিক্ষা পদ্ধতিত বিনিয়োগক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া আৰু বিনিয়োগ বৃদ্ধি কৰা।
২. শিক্ষাৰ অধিকাৰ আইন আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় শিক্ষা নীতি ৰূপায়ণৰ বাবে এক বিত্তীয় পথ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা।

^২ Ministry of Women and Child Development statistics, 2018

^৩ UDISE 2016-17

^৪ <https://www.prsindia.org/parliamenttrack/budgets/assam-budget-analysis-2020-21>

^৫ <http://cbps.in/wp-content/uploads/Assam-Policy-Brief.pdf>

৩. এনইপি-২০২০-ৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি ছোৱালীৰ পুনৰ নামভৰ্তি নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ কাৰ্য প্ৰণালী প্ৰতিষ্ঠা কৰা আৰু সেই তথ্য ৰাজহুৱাভাৱে উপলব্ধ কৰা।
৪. সকলো চৰকাৰী বিদ্যালয়ত কাৰ্যকৰী WASH সুবিধা নিশ্চিত কৰা আৰু লিংগ-সমতাপূৰ্ণ ব্যক্তিগত, সামাজিক, সুস্বাস্থ্য, যৌন সুস্বাস্থ্য প্ৰদান কৰাৰ বাবে বিদ্যালয়ত প্ৰশিক্ষিত মানসিক স্বাস্থ্য পৰামৰ্শদাতা আৰু শিক্ষাবিদৰ নিযুক্তি দিয়া।
৫. বানপানী, জনস্বাস্থ্য, জৰুৰী কালীন পৰিস্থিতি আদি, জৰুৰী কালীন সাঁহাৰিৰ বাবে শিক্ষাক্ষেত্ৰত লিংগ-সংবেদনশীল আকস্মিক পৰিকল্পনা নিৰ্মাণ কৰা।
৬. বিদ্যালয়ৰ পৰা বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্তৰলৈ পাঠ্যক্রমত লিংগ সমতা অধ্যয়ন অন্তৰ্ভুক্ত কৰক।

প্ৰান্তিক গোটৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দাবী

এল বি টি কিউ আই এ+ (LBTQIA+) সম্প্ৰদায়

৭. লিংগ সমতা সম্পন্ন বিদ্যালয়ৰ গাঁথনি সৃষ্টি কৰা, যাতে লিংগ অভিব্যক্তি আৰু যৌন অভিমুখীতাৰ ওপৰত আধাৰিত কৰি কোনো বৈষম্য নাথাকে, আৰু বিদ্যালয়ৰ পাঠ্যক্রমত এলবিটিকিউআইএ+ সজাগতা অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ লগতে লিংগ সমতা সম্পন্ন শৌচাগাৰ স্থাপন কৰা।

বাধাগ্ৰস্ত মহিলা

৮. প্ৰতিখন বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ত ৰেম্প বাধাতামূলক হ'ব লাগে আৰু বাধাগ্ৰস্ত ছোৱালীসকলৰ উচ্চ শিক্ষাৰ বাবে জলপানি নিশ্চিত কৰিব লাগে। পৰীক্ষাৰ বাবে বিশেষ শিক্ষাবিদ, তত্ত্বাৱধায়ক আৰু লেখকৰ ব্যৱস্থা কৰক।

চাহ বাগিচা আৰু চৰ এলেকা

৯. চাহ বাগিচা আৰু চৰ অঞ্চল বা দাঁতি-কাষৰীয়া অঞ্চলত মাধ্যমিক, উচ্চমাধ্যমিক বিদ্যালয়ৰ প্ৰতিষ্ঠা।
১০. চাহ বাগিচা অঞ্চলত চাহ জনজাতি কল্যাণ পৰিষদৰ অধীনত ছাত্ৰীনিবাস প্ৰতিষ্ঠা।
১১. ইটা ভাটা আদিৰ দৰে বাহিৰত কাম কৰা অভিবাসী শ্ৰমিক সকলৰ ল'ৰাছোৱালীৰ বাবে চৰ অঞ্চলত কস্তুৰবা গান্ধী বালিকা বিদ্যালয় স্থাপন কৰক।

অর্থনীতি আৰু জীৱিকা

অসমৰ মহিলাসকল এতিয়াও অৰ্থনৈতিকভাৱে ক্ষমতাহীন হৈ আছে। ২০১৭ চনৰ বিশ্ব বেংকৰ প্ৰতিবেদন অনুসৰি, ভাৰতত সৰ্বনিম্ন মহিলা কৰ্মচাৰী থকা ৰাজ্যবোৰৰ ভিতৰত এখন হ'ল অসম (১৭%)। ভূমি আৰু প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত অধিকাৰ, শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নীতকৰণ আদি কাৰণত জীৱিকা আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ সুযোগ সীমিত হৈ থকা দেখা যায়। দক্ষতা নিৰ্মাণ কাৰ্যসূচীত অংশগ্ৰহণ কৰা মহিলাসকলৰ বাবে অসমৰ ভিতৰত সুযোগ সীমিত আৰু মহিলাসকলে ঘৰৰ পৰা বহু দূৰত, কেতিয়াবা প্ৰতিকূল পৰিস্থিতিত, নিযুক্তি বিচাৰি ৰাজ্যৰ পৰা ওলাই যাব লগা হয়।

কিছুমান অঞ্চলত আৰু চৰ এলেকা, ইটা ভাটা, নিৰ্মাণ উদ্যোগ, ক্ষুদ্ৰ চাহ খেতি আদি কিছুমান উদ্যোগত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মজুৰি এতিয়াও সমান নহয়।

নগৰ অঞ্চলত বেছিভাগ দৰিদ্ৰ মহিলাই ঘৰুৱা কাম, চুক্তিভিত্তিক নিযুক্তি আৰু অনানুষ্ঠানিক ব্যৱসায়ৰ দৰে অনিশ্চিত কামত নিযুক্ত হয়। এই কামবোৰ শ্ৰমিক আইনৰ অধীনত অনুসূচীত নহয় আৰু মহিলাসকলে কম মজুৰি পায়, অনিৰ্ধাৰিত আৰু কৰ্মচাৰীয়ে পাবলগীয়া কোনো ধৰণৰ সুবিধা লাভ নকৰে।

শেহতীয়া শ্ৰমিক বিধিৰ ৰূপায়ণে অসংগঠিত কৰ্মীৰ সামাজিক সুৰক্ষা আইন, ২০০৮ ৰূপায়ণৰ অধিকাৰ বাতিল কৰিছে, যি গৃহকৰ্মীৰ বাবে ৰাজ্যিক আইন প্ৰণয়নৰ দাবীৰ বাবে মাতৃ আইন স্বৰূপ আছিল।

মুখ্য দাবীসমূহ

১. সমান মজুৰি আইন, ১৯৭৬ আৰু সমান মজুৰি বাধ্যতামূলক কৰা আৰু লিংগভিত্তিক বৈষম্যমূলক মজুৰি নিষিদ্ধ কৰা মজুৰি বিধি, ২০১৯-ৰ কঠোৰ ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে মহিলা আৰু পুৰুষৰ বাবে সমান মজুৰি নিশ্চিত কৰক।
২. মহিলা আৰু মহিলা ভূমি মালিক থকা পৰিয়ালবোৰৰ মাজত সজাগতা আৰু প্ৰেৰণা গঢ়ি তোলাৰ বাবে মহিলাৰ ভূমি মালিকীস্বত্ব অভিযান আৰম্ভ কৰক। ঋণ, অনুদান লোৱা আৰু কৃষি উদ্যোগকাৰ্যত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ বাবে ভূমি থকা মহিলাসকলক অধিক সুযোগ প্ৰদান কৰক।
৩. মহিলাসকলৰ বাবে সুৰক্ষিত আৰু মৰ্যাদাপূৰ্ণ চাকৰি নিশ্চিত কৰিবলৈ অসমৰ ভিতৰত এনআৰএলএম আৰু এনএছবিএমৰ দৰে কাৰ্যসূচীৰ সৈতে সম্পৰ্কিত জীৱিকাৰ সুযোগ সৃষ্টি কৰক।
৪. পিডিএছ আৰু এমজিএনৰেগা ৰূপায়ণ নিশ্চিত কৰক আৰু সেইবোৰত সকলো যোগ্য মহিলাক অন্তৰ্ভুক্ত

কৰা নিশ্চিত কৰক। এই আঁচনিবোৰৰ সুবিধা নোপোৱা মহিলাসকলক অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলৈ এই কাৰ্যসূচীবোৰৰ বাবে বাজেট আৱণ্টন বৃদ্ধি কৰক।

৫. সামাজিক সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা আৰু নিয়োগ নিয়মাৱলী সম্প্ৰসাৰণৰ জৰিয়তে মজুৰি, কামৰ সময়, প্ৰসূতি-কালত প্ৰাপ্য সা-সুবিধা, শিশু যত্ন আৰু অনানুষ্ঠানিক খণ্ডলৈ বিকাশৰ সুযোগৰ দ্বাৰা মহিলাসকলক সুৰক্ষিত, সুনিশ্চিত আৰু মৰ্যাদাপূৰ্ণ চাকৰি প্ৰদান কৰক।
৬. ৰাজ্যিক ঘৰুৱা শ্ৰমিক পৰিষদৰ দাবী আৰু ঘৰুৱা কৰ্মীসকলৰ ৰাজ্যিক আইন প্ৰণয়ন, যি ন্যূনতম মজুৰী, পেঞ্চন, চিকিৎসা সহায়, মাতৃত্বকালীন সহায় আৰু ছুটি, সাপ্তাহিক ছুটি, গৃহ নিৰাপত্তা ইত্যাদি সামাজিক সুৰক্ষা প্ৰদান কৰিব।

প্ৰান্তীয় গোটৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দাবী

এল বি টি কিউ আই এ+ (LBTQIA+) সম্প্ৰদায়

৭. সকলোৰে পৰিচয়ক সন্মান কৰি আৰু তেওঁলোকৰ ওপৰত লিংগভিত্তিক পূৰ্ব-ধাৰণা আৰোপ নকৰি সকলোকে সংস্থানৰ সুযোগ প্ৰদান কৰক। এই সম্প্ৰদায়ক চৰকাৰী চাকৰিত সংৰক্ষণ প্ৰদান কৰক।
৮. নিয়োগকৰ্তাসকলক সংবেদনশীল কৰক আৰু এলবিটিকিউআইএ+ কৰ্মীসকলৰ বাবে সুৰক্ষিত আৰু সুনিশ্চিত নিযুক্তি আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ নিশ্চিত কৰিবলৈ নিয়মাৱলী প্ৰৱৰ্তন কৰক।

বাধাগ্ৰস্ত মহিলা

৯. বাধাগ্ৰস্ত পেঞ্চন আঁচনি ৰূপায়ণ নিশ্চিত কৰক আৰু আবেদন প্ৰক্ৰিয়াৰ সৰলীকৰণ কৰি আৰু মহিলাসকলৰ বাবে নথিপত্ৰৰ হেঙাৰ আঁতৰ কৰি সকলো বাধাগ্ৰস্ত মহিলাক অন্তৰ্ভুক্ত কৰক।
১০. চৰকাৰী চাকৰিত ৪% সংৰক্ষণ অনুপাত পূৰণ কৰক আৰু বাধাগ্ৰস্ত মহিলাসকলক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়ক।
১১. বাধাগ্ৰস্তৰ বাবে পেঞ্চনৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি কৰক আৰু ইয়াৰ নিয়মীয়া পৰিশোধ নিশ্চিত কৰক।

চাহ বাগিচা আৰু চৰ এলেকা

১২. অসমৰ চাহ উদ্যোগৰ মহিলা শ্ৰমিকসকলৰ বাবে ৩৫১ টকাৰ ন্যূনতম মজুৰি নিয়ম ৰূপায়ণ কৰক।
১৩. মহিলাসকলৰ বাবে সমান মজুৰি নিশ্চিত কৰক।
১৪. খৰালি কালত কৃষি কৰিবলৈ সক্ষম হ'বলৈ চৰ অঞ্চলত মহিলাসকলক জলসিঞ্চনৰ সুবিধা প্ৰদান কৰক, কিয়নো বাৰিষাকালত তেওঁলোকৰ মাটি বানপানীৰ তলত বুৰ গৈ থাকে।
১৫. গোট্টেই বছৰ জুৰি জীৱিকাৰ সুযোগ প্ৰদান কৰক

মহিলাৰ সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তা

অসমৰ পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত মহিলাসকলে লিংগ অসমানতাৰ সন্মুখীন হৈ আহিছে। এনেদৰে তেওঁলোক বিভিন্ন অসুবিধাৰে অধিক ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈ আছে। মহিলাসকল ব্যক্তিগত আৰু ৰাজহুৱা স্থানত হিংসা আৰু উৎপীড়নৰ পৰা মুক্ত নহয়। এয়া হৈছে মহিলাসকলক সবল কৰা আৰু সমাজিক বিকাশৰ বাবে এচ.ডি.জি., আইন, নীতি আৰু নতুন আঁচনিৰ পৰিকাঠামোৰ ভিতৰত ৰাজ্যখনে পৰিকল্পনা কৰা উপযুক্ত উদ্যমৰ প্ৰতিশ্ৰুতি সফল হোৱাৰ বাটত আটাইতকৈ শোচনীয় হেঙাৰ।

ৰাষ্ট্ৰীয় অপৰাধ খতিয়ন বিভাগৰ (NCRB) ২০১৭ চনৰ তথ্য অনুসৰি অসমত 'স্বামীৰ দ্বাৰা নিষ্ঠুৰতা'ৰ হাৰ হৈছে প্ৰতি লাখত ৬০ টা।

অসম একেৰাহে তৃতীয় বছৰৰ বাবে দেশৰ মহিলাৰ বিৰুদ্ধে অপৰাধৰ তালিকাত শীৰ্ষস্থান লাভ কৰিছে (২০১৯ চনৰ এনচিআৰবি প্ৰতিবেদন)। ২০১৯ চনত প্ৰতি লাখ মহিলা জনসংখ্যাত পঞ্জীয়ন কৰা অপৰাধৰ হাৰ ৬২.৪। ২০১৮ চনত এই হাৰটো আছিল ৫৮.৮।

২০২০ চনত কাৰ্বিআংলঙৰ আদিবাসী সম্প্ৰদায়ৰ এগৰাকী ৫০ বছৰীয়া মহিলা আৰু তেওঁৰ পুত্ৰক ডাইনী হিচাপে সন্দেহ কৰি আক্ৰমণ কৰি হত্যা কৰা হৈছিল।^৬

২০২১ চনৰ ফেব্ৰুৱাৰীত, এজন পুৰুষে এচিডেৰে আক্ৰমণ কৰাৰ পিছত এজনী যুৱতীক ডিব্ৰুগড় জিলাত চিকিৎসালয়ত ভৰ্তি কৰা হৈছিল।^৭

ডাইনী হত্যা, মহিলা আৰু ছোৱালীৰ ওপৰত যৌন হিংসা, ঘৰুৱা হিংসা, অন্তৰংগ সঙ্গীৰ উৎপীড়ন, এচিড আক্ৰমণ, নাৰী সৰবৰাহ, চাইবাৰ-অপৰাধ, ছোৱালীৰ বাল্য/ কম বয়সৰ বিবাহ বৃদ্ধি পাইছে। সকলো লিংগ আৰু যৌনতাৰ পৰিচয়ৰ মহিলাসকলে তেওঁলোকৰ নিজৰ ঘৰ, কৰ্মস্থান, ৰাজহুৱা পৰিবহন, ৰাস্তা, বজাৰ আৰু অন্যান্য ৰাজহুৱা স্থানত সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তাৰ অভাৱৰ বাবে ভয় আৰু দুঃচিন্তাৰ কবলত আছে।

^৬ <https://www.ndtv.com/india-news/2-brutally-killed-by-villagers-in-assam-in-suspected-witch-hunting-case-2304096>

^৭ <https://www.indiatoday.in/cities/guwahati/story/assam-woman-attacked-with-acid-for-rejecting-marriage-proposal-accused-held-1769593-2021-02-16#:~:text=A%2032%2Dyear%2Dold%20woman%20was%20severely%20injured%20in%20an,the%20wee%20hours%20on%20Monday.>

মুখ্য দাবীসমূহ

১. পৰ্যাপ্ত বাজেট আৱণ্টনৰ সৈতে মহিলাৰ নিৰাপত্তা আৰু সুৰক্ষাৰ বাবে ৰাজ্যিক নীতি প্ৰস্তুত কৰা আৰু সকলো স্তৰত সকলো লিঙ্গৰ সমান প্ৰতিনিধিত্বৰ সৈতে পঞ্চায়ত/ভিচিডিচি ৰ পৰা জিলা আৰু ৰাজ্যিক স্তৰত মহিলা সুৰক্ষা সমিতি স্থাপন কৰা।
২. যিহেতু জিলা সমাজ কল্যাণ বিষয়াসকলক একাধিক বিভাগীয় দায়িত্ব দিয়া হয়, পাৰিবাৰিক নিৰ্যাতনৰ পৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইনৰ সন্দৰ্ভত স্বতন্ত্ৰ সুৰক্ষা বিষয়া নিয়োগ কৰক। চৰকাৰে উক্ত আইন অনুসৰি ৰাজ্যৰ সকলো আশ্ৰয় গৃহক সেৱা প্ৰদানকাৰী হিচাপে অধিসূচিত কৰিব লাগিব। প্ৰতিটো বিত্তীয় বৰ্ষত আইনী সহায়, পৰামৰ্শ আদি প্ৰদান কৰা পঞ্জীয়নভুক্ত সেৱা প্ৰদানকাৰীসকলৰ বাবে তেওঁলোকৰ সেৱা কাৰ্যকৰীভাৱে প্ৰদান কৰাৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পুঁজি আৱণ্টন কৰিব লাগিব।
৩. এচিডৰ বিক্ৰী কঠোৰভাৱে নিৰীক্ষণ আৰু নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ উচ্চতম ন্যায়ালয়ৰ ২০১৩ ৰ নিৰ্দেশনা অসমত ৰূপায়ণ কৰক আৰু অসম আইনী হত্যা (নিষিদ্ধকৰণ, প্ৰতিৰোধ আৰু সুৰক্ষা) আইন, ২০১৮ কাৰ্যকৰীভাৱে ৰূপায়ণ কৰাৰ বাবে ৰাজ্যিক নীতি-নিয়ম প্ৰস্তুত কৰক।
৪. সংশোধিত ভুক্তভোগী ক্ষতিপূৰণ আঁচনি (ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৯)-ৰ দ্ৰুত ৰূপায়ণৰ বাবে জিলা আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষলৈ পুঁজিৰ নিয়মিত যোগান নিশ্চিত কৰক।
৫. পীড়িত মহিলাসকলৰ বাবে ন্যায়ৰ সহজ আৰু সুলভ সুবিধাৰে ফাষ্ট ট্ৰেক আদালত স্থাপন কৰক আৰু সক্ৰিয় কৰক, আৰু এনে আদালতৰ কাৰ্যকলাপৰ বিষয়ে সময়ে সময়ে জনসাধাৰণক অৱগত কৰক।
৬. মহিলাৰ বিষয়বোৰৰ ওপৰত অভিজ্ঞতা থকা অ-ৰাজনৈতিক, বৃত্তিজীৱি মহিলাসকলক ৰাজ্যিক মহিলা আয়োগ, ৰাজ্যিক সমাজ কল্যাণ উপদেষ্টা পৰিষদ, ৰাজ্যিক আৰক্ষী দায়বদ্ধতা আয়োগ আৰু অন্যান্য নিয়ন্ত্ৰক সংস্থাৰ মুখ্য দায়িত্বত নিয়োগ কৰক।
৭. অসমৰ সকলো জিলাত স্বধাৰগৃহ আৰু উজ্জ্বলা ঘৰ নাই, সেয়েহে পীড়িত মহিলাসকলৰ বাবে চৰকাৰী যত্ন আৰু সেৱা সুবিধাৰ উপলব্ধতা সীমিত বা নাই। বিশ্বাসযোগ্য, লিংগ সংবেদনশীল বেচৰকাৰী সংগঠনৰ সহযোগত প্ৰতিখন জিলাত সমানে স্বধাৰগৃহ আৰু উজ্জ্বলা ঘৰ স্থাপন কৰক।
৮. কৰ্মস্থানত মহিলাৰ যৌন নিৰ্যাতন আইন অনুসৰি জিলা পৰ্যায়ত স্থানীয় সমিতি গঠন কৰক, লগতে ব্যক্তিগত/ৰাজহুৱা/চৰকাৰী সকলো কৰ্মস্থানত আভ্যন্তৰীণ সমিতি গঠন নিশ্চিত কৰক।
৯. জিলাসমূহৰ ভিতৰৰা অঞ্চলবোৰলৈ ১৮১ মহিলা হেল্পলাইন জিপিএছ সুবিধাৰ সৈতে প্ৰসাৰিত কৰক।
১০. স্মাৰ্ট চিটিবোৰ লিংগ সংবেদনশীল আৰু সকলো মহিলাৰ বাবে সুৰক্ষিত হোৱাটো নিশ্চিত কৰক।

প্ৰান্তীয় গোটৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট দাবী

এল বি টি কিউ আই এ+ (LBTQIA+) সম্প্ৰদায়

১১. এলবিটিকিউআইএ+ সম্প্ৰদায়ৰ মহিলাসকলৰ বাবে সংবেদনশীল সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তা সেৱা প্ৰদান কৰিবলৈ আইন প্ৰৱৰ্তনকাৰী সংস্থাসমূহৰ ক্ষমতা গঢ়ি তোলাক।

বাধাগ্ৰস্ত মহিলা

১২. আইন প্ৰৱৰ্তনকাৰী সংস্থাসমূহক বাধাগ্ৰস্ত মহিলাসকলৰ বাবে সংবেদনশীল সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তা সেৱা প্ৰদান কৰিবলৈ সক্ষম কৰক।

চাহ বাগিচা আৰু চৰ এলেকা

১৩. চাহ বাগানৰ মহিলাসকলৰ ৰাজ্যিক আইন শৃঙ্খলা সেৱা লাভৰ সুবিধা নিশ্চিত কৰক আৰু যৌন নিৰ্যাতনৰ গোচৰ বিচাৰৰ বাবে কৰ্মস্থানৰ সকলো স্তৰত আভ্যন্তৰীণ সমিতি গঠন বাধ্যতামূলক কৰা হওক।
১৪. চৰ এলেকাৰ থানাবোৰত উপলব্ধ আৰু কাৰ্যকৰী মহিলা কোষ স্থাপন কৰক।

মূল সমিতিৰ সদস্য

নৰ্থ ইষ্ট নেটৱৰ্ক (নেন), অসম, ৯৪৩৫০১৭৮২৪
পূৰ্ব ভাৰতী এডুকেশ্বনেল ট্ৰাষ্ট, যোৰহাট, অসম, ৯৪৩৫৫০৬৫৭৫
উইমেন ইন গভাৰ্নেন্স (WinG), অসম, ৯৬১৩৮৫৩১২৭
উইমেন লীডাৰশ্বিপ ট্ৰেইনিং চেণ্টাৰ (WLTC), অসম, ৯৪৩৫৫৪৬৩০৮
শব্দ (Xobdo), অসম, ৭৮৯৬৮৬৩৪৭২

**Women's Manifesto
on Gender and Social Justice
For Assam Legislative Assembly, 2021**

Women's Manifesto 2021

on

Gender and Social Justice

India ranks 112 in the Global Gender Gap Index of 2019-20, as per the data of the World Economic Forum. The ranking is not an encouraging one and will take years for Indian women to reach better levels of safety and contentment. The Union Budget can be an influential mechanism to bring about change at the national level through the use of innovative schemes, through strengthening of healthcare services, enhanced environmental education, especially after the lockdown of 2020, a shared vision towards employment and fair distribution of schemes.

The Assam government's **Population and Women Empowerment Policy, (PWEP)** has accounted for several issues related to food security, maternal and child health, women's education and employability, ageing, urbanisation and migration. It has committed to improving the quality of service deliveries and primary health care facilities. In addition, the Policy speaks of emerging development challenges, such as financial and economic issues (volatile energy situation, food prices and unemployment), environmental issues including climate change, shrinking base of agricultural land and negative ecological impact in the context of demographic sustainability and development. According to the written commitment, the issues of biodiversity and sustaining ecosystems of Assam, is a priority.

It is critically important to weave the government's commitment to 'women's empowerment' through a Gender Responsive Budgeting policy, a promise made by the government previously. Elected MLAs must recognise the work and economic contributions of women of Assam. We say this because gendered state budgets impact women's lives and increase their opportunities in the field of multisectoral work, urban and rural, more nutritional care at the household level, better health status and social security. Thus, Assam's budget statements must be made through a gender responsive perspective. In context of Gender Responsive budgeting, the state of Assam, with support of the MLAs, must promote enhanced outlays and social security benefits for women workers, who come under categories of organised

and unorganised sector in the state. There is evidence of women's social discrimination in society where support services are denied to them both in villages and cities.

It is of utmost importance for any state policy adopted toward economic and social development to be backed by sex disaggregated data. The government will gain from knowledge about the scales of disparities between men and women.

The PWEF also focuses attention on unmet needs such as the urban slums, plantations, internally displaced populations, factory labour, and the underserved rural areas. In this context, the Assam government, with its members of the Legislative Assembly must make attempts to respond to the clauses of the Policy.

The Women's manifesto urges MLAs to look at the vulnerabilities of abused, deserted and single women and provide them benefit under the Rural Housing Programme. Registering women's names (individually or jointly), toward affordable housing, is a component that must be addressed.

This Women's Manifesto - 2021 is a collective process through which women from various background and social groups have come together to draw attention to the gaps that remain in attaining gender equality and development in Assam. Through this manifesto the women are putting forward their demands to political parties and MLA candidates to recognise the issues faced by women on ground include these in their plan and promises for the state.

WOMEN AND POLITICS

International mechanisms like the Universal Declaration of Human Rights (UDHR), Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women (CEDAW) and the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) emphasise the participation of women in decision making bodies without any discrimination. But practicing this has been a huge challenge in India since Independence because of the structural barriers inherent in patriarchy.

Representation of women in politics including elected bodies of the State Assembly, Parliament or various Autonomous Councils under Sixth Schedule in Assam is notably low despite their active participation in socio-political movements at grassroots level. The number of women elected to the Assam Legislative Assembly has never exceeded 11.1% (in 2011) from the first Assembly to the 14th Assembly. In the first Assembly, there was only one woman member. In the present Assembly, there are only 8 women (6.35%) elected to the 126-member house¹. Of the state's 14 MPs, only one is woman. Fourth Bodoland Territorial Council (BTC 2020-2025) also has only one woman member. Women's participation in grass roots level governance is equally depressing.

The Women's Reservation Bill is yet to become an Act in India. Major political parties across the country have always been biased against women regarding inclusion of women in the decision making process and offering important portfolios. In the aftermath of anti-Citizenship Amendment Act (CAA) protests, new political parties have emerged with the aim to uphold the legacy of sub-nationalist sentiment of Assam. It is very unfortunate to see a minimal representation of women in these parties as well, given the massive participation of women in villages and towns in the anti-CAA protests.

Key Demands

1. The Women Reservation Bill should be passed immediately and 33% reservation must be ensured for women candidates in the State Legislative

¹Women's participation in Assam politics needs an upward thrust <https://thenewsmill.com/womens-participation-assam-politics-needs-up-ward-thrust/>

Assembly and Parliamentary General Elections in accordance to the Women's Reservation Bill.

2. Ensure appropriate representation and participation of women at decision making level in local governing bodies/councils, public committees.
3. Facilitate organising of regular Mahila Gram Sabhas so that women can voice their concerns and women representatives can bring their issues to the mainstream.
4. Ensure appropriate measures to strengthen the capacity of the elected representatives at Panchayat or state polls to understand and become familiar with policies, governance and challenges. They must be trained in efficient running of schemes and public services like health, education, PDS and so on.
5. Ensure 50% reservation of seats for women in district Autonomous Councils.

Specific demands for marginalised groups

LBTQIA+ community

6. 10% reservation for LBTQIA+ community in the political parties.
7. Voter Cards should be inclusive of all genders.

Women with Disability

8. Ensure special provision for representation in political parties for women with disability.

Tea Garden and Char Areas

9. Ensure reservation for women from Tea Garden worker's community in local and State Governing Bodies.
10. Facilitate organising of regular Mahila Gram Sabhas in Tea Garden and Char areas.

WOMEN AND HEALTH

National Health Mission, in its endeavour to improve the healthcare delivery system in rural areas may be considered as a paradigm shift in the way healthcare delivery is to be executed. It is however a matter of concern that the health indicators for Assam are generally below the national average, reflecting the relatively poorer socio-economic condition of the state. Assam remains among the top three Indian states with highest Infant Mortality Rate (IMR) at 41/1000 live births compared to all India IMR of 32, as per the latest data of Registrar General and Census Commissioner of India (SRS, 2018).

According to the National Health Profile 2017 published by Central Bureau of Health Investigation, Assam also has the highest cost of hospitalisation in urban India. The average expense of hospitalisation in urban areas of Assam is INR 52,368 despite the fact that over 51% population utilise public hospitals and 48.5% population uses private hospitals. During CAG audits of health centres, instances of shortage of medicines, insufficiency of transportation facility, lack of functional equipment, diagnostic services etc., were noticed. As a result, free and cashless health care services were unavailable. The patients had to spend an average of Rs. 950 to Rs. 8100 for purchasing medicines, diagnostic test, transportation etc. (CAG report, 2017). According to NFHS-4, out-of-pocket expenditure per delivery in public health centres (rural areas) in Assam was Rs. 3054.

The health policies and programmes have neglected several issues that are of great public health significance, especially for women from marginalised communities, including accessible services, addressing anaemia, access to safe abortion services and addressing emergency transport in remote areas.

Key Demands

1. Ensure qualitative improvement in the health services through strengthening of physical facilities like provision of essential equipment, supply of essential drugs and consumables, infrastructure and staff availability. Ensure accessible services in the health facilities across the state, most importantly at primary and secondary levels in far flung areas. There should be focussed programme

for creating awareness of Breast and Cervical cancer and allocate budget for organising screening camps in public health facilities, particularly in smaller towns and rural districts.

2. Ensure immediate and effective implementation of the ‘Guidelines and Protocols – Medico Legal Care for Survivors/Victims of Sexual Violence’ by the Ministry of Health and family Welfare for comprehensive health care response while dealing with persons from vulnerable groups such persons with disabilities, sex workers, LBTQIA+ persons, children etc.

Specific demands for marginalised groups

LBTQIA+ community

3. Intervention strategies, such as evidence-based clinical information relating to the health care process faced by the LBTQIA+ population to be adopted to prepare health professionals for non-discriminatory services granting the right to comprehensive health care services including affordable health care and provision for health insurance facilities.

Women with Disability

4. Ensure availability of upgraded equipment and machineries to deal with women with disabilities.

Tea Garden areas

5. Ensure concentrated efforts towards reducing maternal mortality and infant mortality incidences through effective and timely monitoring of implementation of schemes like Janani Suraksha Yojana, Janani Shishu Suraksha Yojana, Pradhan Mantri Matrito Bandana Yojana, with a special focus on women from char and tea garden areas.

WOMEN AND EDUCATION

Education is a fundamental right for all, which the State has an obligation to protect, respect and fulfill. Assam ranks Fifth in the category of girls who drop out from school, across all Indian States.² According to ASER 2020 report, in Assam, 65% children in the age group of 6-14 years are enrolled in Government schools as compared to 33.4% in private schools, although there has been an increase in the private school enrolments between 2018 and 2020. The private school enrolment rate is higher for the primary grades. Access to quality education in government schools is a matter of serious concern. After 10 years of the implementation of the RTE Act 2009, implementation is still poor and the compliance rate is as low as 12.7% across India.³ Insufficient funding for education is the primary obstacle. School education was allotted 2.18% in the 2020-21 Union Budget, which was further reduced to 1.74% in the budget for 2021-22. Centrally sponsored schemes like SSA for school education witnessed severe budget cut of nearly 20% from the previous year. Similarly, in the 2020-21 Assam Budget there is sharp decrease in the expenditure on education by 9% from the revised estimate of 2019-20.⁴

Accessible, quality, affordable, equitable education is dismally low amongst girls from particular categories such as tea gardens, char areas, informal sectors in the rural and urban set up, person with disability. The LBTQIA+ community faces further discrimination in terms of getting equitable, inclusive education. The Covid-19 pandemic and lockdown has disproportionately affected these marginalised sections. A study conducted by Champions of Girls' Education and Centre for Budget and Policy Studies on Gendered Impact of COVID-19 found that in Assam only 31% girls had access to a phone and even lesser access to the internet. 79% girls were engaged in household work during the lockdown that left less time for educational pursuits.⁵

² Ministry of Women and Child Development statistics, 2018

³ UDISE 2016-17

⁴ <https://www.prsindia.org/parliamenttrack/budgets/assam-budget-analysis-2020-21>

⁵ <http://cbps.in/wp-content/uploads/Assam-Policy-Brief.pdf>

Key Demands

1. Prioritising and increasing investment in gender-transformative education methods.
2. Preparing a financial roadmap for implementation of the RTE Act and the National Education Policy.
3. Establishment of systems to monitor girls' re-enrolment as mandated by the NEP-2020 and make the data publicly available.
4. Ensuring functional WASH facilities in all government schools.
5. Appointment of trained mental health counselor and educators to provide gender-equitable personal, social and sexual health in schools.
6. Building gender-responsive contingency plans on education for emergency response, e.g. flood, public health emergencies etc.
7. Include gender equality chapter in curriculum from school to university levels.

Specific demands for marginalised groups

LBTQIA+ community

8. Creating gender equal school structure, so that there is no discrimination based on gender expression and sexual orientation and inclusion of LBTQIA+ awareness in school curriculum, as well as installation of gender equal toilets.

Women with Disability

9. Ramps should be made mandatory in every school and college.
10. Ensure scholarships for girls with disability for higher education.
11. Provide special educators, caretakers and writers for examination purposes.

Tea Garden & Char Areas

12. Establishment of ME, High Schools in or nearby areas of Tea Gardens and Char areas.
13. Establishment of Girls' Hostel under Tea Tribe Welfare Board in Tea Garden areas.
14. Establishment of Kasturba Gandhi Balika Bidyalaya in the Char areas for the children of migrant workers working outside, e.g. in brick manufacturing units among others

ECONOMY AND LIVELIHOOD FOR WOMEN

Women in Assam continue to be economically marginalised. According to the World Bank Report of 2017, Assam has one of the lowest female workforce participation in India (17%). Livelihood and opportunities for economic growth are limited by factors such as access to land and natural resources, education and skill upgradation. Opportunities within Assam for women who attend skill building programmes are limited and women have to move out of the state to find employment (sometimes in unfair conditions) far from home.

In some areas and industries like the char areas, brick kilns, construction industry, small tea farming etc., wages between men and women remain unequal.

In urban areas most poor women are employed in precarious jobs like domestic work, contractual employment and informal businesses. These jobs are not scheduled under the labour laws and women receive low wage, work for unstipulated hours and receive no employee benefit provisions.

The recent implementation of Labour Codes has abolished the Right to Implementation of Unorganised Workers Social Security Act, 2008 which was the mother act for demand of State Legislation of Domestic Workers.

Key Demands

1. Ensure equal wages for women and men through strict implementation of the Equal Remuneration Act, 1976 and the Code on Wages, 2019 which mandate equal wage and prohibit discriminatory wages based on gender.
2. Initiate women's land ownership drive to build awareness and incentives to women and households with women land owners. Provide more opportunities for women with land to take loans, grants and participate in agri- entrepreneurship programmes.
3. Create livelihood opportunities within Assam which are linked to programmes like NRLM and NSBM to ensure safe and dignified jobs for women.
4. Ensure implementation of PDS and MGNREGA and ensure inclusion of all deserving women in them. Increase budgetary allocation for these programmes to include women who do not have access to these schemes.

-
5. Provide safe, secure and dignified jobs to women through provision of social security and extension of employment regulations for wage, working hours, maternity benefits, child care and opportunities for growth to the informal sector.
 6. Demand of State Domestic Workers Board and State Legislation of Domestic Workers which will provide social security such as minimum wage, pension, medical assistance, maternity assistance and leave, weekly leave, housing security, etc.

Specific Demands for Marginalised Groups LBTQIA+ community

7. Provide opportunities for employment to all respecting their identity and not imposing gender stereotypes on them. Provide reservation in government jobs to the community.
8. Sensitise employers and introduce regulations to ensure safe and secure employment and livelihood opportunities for LBTQIA+ workers.

Women with Disability

9. Ensure implementation of the disability pension scheme and include all women with disability by providing ease of application and removing documentation barriers for women.
10. Fill up 4% reservation quota in government jobs and give preference to women with disabilities.
11. Increase disability pension amount and ensure regular payment of this.

Tea Garden & Char Areas

12. Implement Rs.351 minimum wage rule for women workers from Tea Industry of Assam.
13. Ensure equal wages for women.
14. Provide irrigation facilities for women in char areas to be able to farm during dry seasons as during rainy season their land gets submerged under flood water.
15. Provide opportunities for livelihood throughout the year.

WOMEN'S SAFETY AND PROTECTION

Women in Assam continue to face gender inequalities in patriarchal communities, thus, making them further vulnerable to various disadvantages. Women are not free from violence and abuse in private and public spaces. It is one of the worst barriers to empower women and achieve developments in the society as envisioned by the state within its framework of various due diligence commitments such as SDGs, laws, policies and new schemes.

National Crimes Records Bureau (NCRB) 2017 data for Assam states that 'cruelty by husband' rate, as reported to police, stands at 60/ lakh (a hundred thousand) population.

Assam has topped the chart of crimes against women in the country for the third consecutive year (NCRB report of 2019). The crime rate registered per lakh women population is 62.4 in 2019. However, the rate was 58.8 in 2018.

In 2020, a 50 year old woman and her son, from the Adivasi community in Karbi Anglong were attacked and killed on grounds of being suspected as witches.⁶

In February 2021, a young woman was hospitalised in Dibrugarh district after she was attacked with acid by a man.⁷

Witch hunting, sexual violence on women and girls, domestic violence, intimate partner abuse, acid attack, trafficking, cyber-crimes, child/early marriage of girls are on the rise. Women of all gender and sexual identities are gripped with fear and trauma due to lack of protection and safety in their own homes, workplaces, public transport, streets, markets and other public spaces.

⁶ <https://www.ndtv.com/india-news/2-brutally-killed-by-villagers-in-assam-in-suspected-witch-hunting-case-2304096>

⁷ <https://www.indiatoday.in/cities/guwahati/story/assam-woman-attacked-with-acid-for-rejecting-marriage-proposal-accused-held-176959-2021-02-16#:~:text=A%2032%2Dyear%2Dold%20woman%20was%20severely%20injured%20in%20an,the%20wee%20hours%20on%20Monday>

Key Demands

1. To formulate a state policy for women's safety and protection with adequate budgetary allocation and establish women's safety committees at all levels beginning from Panchayat/VCDC to district and state levels with equal representation of all genders.
2. With regards to Protection of Women from Domestic Violence Act, appoint independent Protection Officers as the District Social Welfare Officers are entrusted with multiple departmental responsibilities. Government must notify all shelter homes in the state as service providers according to PWDV Act. Sufficient fund must be allotted in each financial year for registered service providers offering legal aid, counselling, etc. to render their services effectively.
3. Implement Supreme Court 2013 Guidelines in Assam to strictly monitor and regulate the sale of acid and formulate state rules to effectively implement The Assam Witch Hunting (Prohibition, Prevention and Protection) Act, 2018.
4. Ensure steady flow of funds to District Legal Services Authority towards prompt implementation of the revised Victim Compensation Scheme dated February 2019.
5. Establish and activate fast track courts for easy and affordable access to justice by aggrieved women and inform public from time to time of the functioning of such courts.
6. Appoint non-political, professional women with experiences on women's issues to head regulatory bodies such as State Commission for Women, State Social Welfare Advisory Board, State Police Accountability Commission and others.
7. Establish SwadharGreh and Ujjwala homes equally in each district in collaboration with credible, gender sensitive NGOs. It must be mentioned however, that not all districts have such homes and so aggrieved women have little/no access to such institutional care and services.
8. Establish Local Committees at the district level according to Sexual Harassment of Women at Workplace Act. Also, ensure establishment of Internal Committees in all workplaces, be it private/public /government.

-
9. Extend the reach of 181 Women's Helpline to remotest corners of the districts with GPS facility.
 10. Ensure that Smart Cities are safe, gender responsive and inclusive for all women.

Specific Demands for Marginalised Groups
LBTQIA+ community

11. Build capacities of law enforcement agencies to render sensitive safety and protection services for LBTQIA+ community.

Women with Disability

12. Enable law enforcement agencies to provide sensitive safety and security services for women with disabilities.

Tea Garden & Char Areas

13. Ensure that women in tea gardens have access to state law and order services and also ensure mandatory grievance mechanisms such as Internal Committees to address sexual harassment is established at all levels of workplace/s.
14. Establish accessible and functional women's cell in thanas of Char areas.

Women and Environment

The North East region is one of 34 biodiversity hotspots in the world and rich in parts, in oil and minerals. However, the overarching concern today is the violation of environmental procedures and norms, and the negative impact of myopic government decision-making and policies. In Assam, the main environmental challenges are climate change, flooding and pollution and the risks and vulnerabilities associated with health and livelihoods thereof. This includes the weak outreach during both natural and manmade calamities that is threatening the very lives and livelihoods of the women in the state. The COVID-19 pandemic threw into sharp relief, many of these issues and vulnerabilities, confirming the urgent need for various demands to be addressed without further delay.

Key demands:

1. Recognise and acknowledge indigenous peoples, local communities, especially women, as key actors in conserving biodiversity and mitigating climate crisis. Ensure their inclusion in decision and policy-making processes from local to national and global levels.
2. Support diversity-based ecological agriculture where women are engaged in largest numbers as producers and workers. Develop their capacities to make informed choices and decisions on matters of diversified livelihoods such as livestock rearing, vending, weaving and provide market linkages.
3. Women constitute more than 50 per cent of the total workforce of Assam tea industry. Women workers in the tea plantation of Assam are finding themselves out of work as the tea plantations growth and harvest cycles have become unpredictable. Casual labour suffers the most and alternative livelihoods options are sought to tide them over those times.
4. Women from the interlinked socio-economic and ecological issues they face on a daily basis, with the monsoon bringing the most challenges. The construction of high platforms, boats for transport, and toilets for use during emergencies, along with life skills training for women and the presence of an early warning system are essential. Equally important is ensuring government relief actually reaches them, along with accessible health facilities.
5. More inclusiveness and opportunities for the youth of the LGBTQIA+

-
- community to lead government-sponsored campaigns that address environmental issues, as well as, for jobs involving environment conservation.
6. Women's rights in terms of land, livelihoods and pollution from large infrastructure development projects and mining projects should be safeguarded. In particular, the bill to amend the Forest Rights Act, 2006 should be withdrawn and a separate, NER-relevant EIA should be drafted.
 7. Plastic should be completely banned with a sustainable, job-creating alternative introduced.
 8. Climate resilient indigenous seeds must be revived and supported. Traditional knowledge of women in conservation of genetic diversity must be recognised and support must be provided for women-led community seed banks and seed storage.
 9. The vulnerabilities of women living in *bastis* and informal settlements, in crowded urban spaces, increases manifold during flood and other emergency situations. It is imperative that the government sets up an early warning system for these times, as well as protocol (E.g., the location of community toilets) and facilities (E.g., accessibility to sanitary pads) that keep women's personal hygiene and health needs in mind vis-à-vis the socio-cultural landscape. Support and rehabilitation must be available and accessible to the community as a whole.
 10. Women with disabilities are hardest hit during natural calamities like floods, and pandemics like COVID-19, with mobility restricted and challenges and added limitations on performing their regular tasks. They require a separate and distinct support and outreach system during such times.
 11. Sensitise the media to amplify the stories around environment.

Core Committee members:

North East Network (NEN), Assam, 9435017824
Purva Bharti Educational Trust (PBET), Assam, 9435506575
Women in Governance (WinG), Assam, 9613853127
Women's Leadership Training Centre (WLTC), Assam, 9435546308
Xobdo, Assam, 7896863472